KRONIEK

SOCIALE VERZEKERING

Het S.E.R.-advies weduwe- en wezenvoorziening. De S.E.R. is van mening, dat er een algemene weduwe- en wezenverzekering moet komen. Deze zal — evenals de thans reeds ingevoerde algemene ouderdomsverzekering — een volksverzekering moeten zijn, die aan alle weduwen en wezen een uitkering verzekert, die waardevast is (op en neer gaat met het stijgen en dalen van de loonindex).

De uitkering bedraagt in het algemeen 1200 gulden per jaar.

De premie zal ongeveer 1 procent van het inkomen bedragen tot aan een bepaalde grens. Iedereen is verplicht deze premie te betalen. Zij zal worden geïnd door de belastingdienst. De S.E.R. doet dit voorstel in een advies, dat is uitgebracht aan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid. Met deze nieuwe volksverzekering zal een bedrag gemoeid zijn van 100 tot 125 miljoen gulden per jaar.

De gedachte van een noodregeling (het plan van de K.V.P.) heeft de S.E.R. afgewezen. De algemene kinderbijslagverzekering zal volgens de S.E.R. moeten wachten tot de weduwe- en wezenverzekering is ingevoerd.

Wanneer de weduwe zonder kinderen op het ogenblik van het overlijden van haar man nog geen 50 jaar oud is, zal ze een tijdelijke uitkering van hoogstens 1200 gulden per jaar ontvangen. Is zij nog geen 26 jaar, dan krijgt ze 600 gulden over een half jaar. Voor elk jaar, dat ze ouder is dan 26, krijgt ze een maand langer uitkering (100 gulden erbij dus). De maximumuitkeringsduur zou beperkt moeten worden tot 2 jaar. Daarna mag aangenomen worden dat ze op andere wijze in haar levensonderhoud kan voorzien. Bij hertrouwen wordt de aanvankelijk vastgestelde duur van de uitkering niet verminderd.

Een weduwe met kinderen krijgt behalve de „normale" uitkering van 1200 gulden nog een extrauitkering van 600 gulden per jaar (een soort gezinstoeslag). Bovendien krijgt ze een wezenuitkering voor een of twee kinderen, die overeenkomt met de kinderbijslagen voor het eerste en tweede kind krachtens de kinderbijslagwet voor loontrekkenden. Deze uitkering wordt verminderd met de kinderbijslag, waarop men aanspraak heeft (kinderbijslag en uitkering mogen niet samenvallen).

Wordt de weduwe ouder dan 65 jaar, en heeft ze nog kinderen die onder de kinderbijslagwet vallen, dan gaan de wezenuitkeringen normaal door. De weduwenuitkering (1200 gulden) vervalt dan, maar een extrauitkering van 600 gulden (gezinstoeslag) blijft doorlopen. Op het ogenblik, dat het recht op een wezenuitkering afloopt, vervalt ook de extrauitkering. Een weduwe met kinderen die recht heeft op een wezenuitkering, behoudt bij hertrouwen nog een jaar lang recht op een uitkering van 1800 gulden per jaar (1200 plus 600 gulden). De wezenuitkering blijft tot de normale aflooptermijn doorlopen en wordt eventueel verminderd met kinderbijslag. Volle wezen die onder de kinderbijslagwet vallen, krijgen een uitkering van 400 gulden per jaar tot een leeftijd van 10 jaar en van

600 gulden wanneer ze 10 jaar of ouder zijn. Een samenloop met de kinderbijslag (cumulatie) moet worden vermeden.

De S.E.R. ziet zijn voorstel als een „bodemvoorziening". Hierop kunnen dus aanvullende voorzieningen komen. De bedoeling van het voorstel is alleen om behoeftigheid te voorkomen. De Raad vindt het daarom noodzakelijk, dat de uitkeringen nauw verband houden met de kosten van het minimale levensonderhoud. De weduwenuitkering ligt ongeveer 30 procent boven de uitkering, die een ongehuwde oude van dagen krachtens de algemene ouderdomsverzekering krijgt (846 gulden). De Raad is van oordeel, dat aan weduwen tussen de 50 en 65 jaar een vaste uitkering gegeven moet worden, omdat in het algemeen aangenomen mag worden, dat deze weduwen niet meer in staat zijn op andere wijze een inkomen te krijgen. Weduwen die geen recht hebben op een blijvende uitkering, moeten volgens de Raad financieel in staat gesteld worden zich te laten om- of herscholen. Daarom krijgen ze de tijdelijke uitkering. De Raad vindt het niet nodig, dat andere weduwen- en wezenvoorzieningen aangepast worden aan deze bodemvoorziening.

De drie voorzieningen — algemene ouderdomsverzekering, weduwen- en wezenverzekering en algemene kinderbijslagverzekering — vragen een premie van in totaal ongeveer 10 procent van het premieplichtig inkomen (A.O.W.: bijna 7 procent; W. en W.-voorziening: rond 1 procent en kinderbijslag: bijna 2 procent). Daarom zal eerst bezien moeten worden hoe het vraagstuk van de totale premieheffing geregeld moet worden. Vooral voor de kleine zelfstandigen zal de totale premie grote moeilijkheden opleveren. Een kleine minderheid van de S.E.R. is van mening, dat de Raad over de prioriteit voor de kinderbijslagwet geen oordeel mag uitspreken. Dit moeten regering en Staten-Generaal doen.

De nieuwe voorziening die de S.E.R. aan de regering heeft voorgesteld, zal straks gelden voor ongeveer 124.000 weduwen. In 1954 bedroeg het totaalaantal weduwen in Nederland rond 318.000. Hiervan waren er 194.000 boven de 65 jaar. Zij krijgen een uitkering krachtens de algemene ouderdomsverzekering. Het aantal halfwezen — inwonende kinderen die ten laste van de weduwe komen — bedraagt naar schatting ruim 110.000. Het aantal kinderen, dat jaarlijks volle wees wordt, bedraagt 6 à 700. Hun totaalaantal — voor zover ze in aanmerking komen voor een uitkering — zal waarschijnlijk niet groter zijn dan 3000. De S.E.R. heeft een onderzoek ingesteld naar het inkomen van de weduwen. De Raad is tot de conclusie gekomen, dat het inkomen bij het overlijden van de man geheel of grotendeels is weggevallen en dat daartegenover dikwijls een zeer onvoldoende compensatie staat. Daarom acht de S.E.R. de behoefte aan een weduwen- en wezenvoorziening aanwezig.

De verhoging van de loongrens. In januari en februari is weer eens een strijd gestreden om de nadere vaststelling van de loongrens, die, hoe dan ook, herziening behoefde, in verband met de invoering van de algemene ouderdomswet en de daarmede verband houdende looncompensaties. Op zichzelf wettigde deze looncompensatie een verhoging van de loongrens tot (afgerond) *f* 6400,—, maar de regering wilde verder gaan en de grens op *f* 6900,— stellen, en wel omdat het loonpeil in de loop van 1956 op grond van de praktisch algemeen toegepaste 3 tot 6%-loons-

verhoging reeds aanzienlijk gestegen was.

De Raad van Bestuur in Arbeidszaken en een contactcommissie uit de organisaties van artsen, apothekers, tandartsen en vroedvrouwen hebben met klem betoogd, dat de laatstgenoemde factor bij de nadere vaststelling van de loongrens buiten beschouwing moet blijven, omdat het hier geen verhoging van het reeel welstandspeil betrof. De band tussen loongrens en gemiddelde loonhoogte achtten de genoemde contactorganen verwerpelijk. Men diende uit te gaan van de gemiddelde kosten van levensonderhoud, en slechts een loongrensverhoging te aanvaarden, indien en voor zover deze kosten gestegen zijn. Deze stijging zou voldoende ondervangen zijn met een verhoging tot *f* 6400,—.

Onnodig op te merken, dat in feite de strijd i.c. weer ging om de ziekenfondsverzekering; de loongrens der overige sociale verzekeringswetten laat de belanghebbenden betrekkelijk onverschillig.

O.i. is tegen het weergegeven betoog in beginsel niet bijzonder veel in te brengen. Het gaat immers bij de vaststelling van de loongrens om de vraag of de betrokkenen boven hun normaal levensonderhoud nog voldoende ruimte hebben voor de „luxe" van het zelf dragen van de kosten der medische verzorging, en het is dus min of meer zonneklaar, dat deze kosten van levensonderhoud als criterium bij de loongrensvaststelling moeten gelden.

Het valt echter op, dat de loongrensverhoging tot *f* 6900,— toch zonder veel pijn door de Tweede Kamer is aanvaard. Men is geneigd zich af te vragen, wat daarvan de reden is. Natuurlijk kan daarbij een rol hebben gespeeld, de indiening op 20 december 1946 van het wetsontwerp, dat eigenlijk reeds per 1 januari 1957 in werking moest treden (de Sociale Verzekeringsraad adviseerde de uitvoeringsorganen uit praktische overwegingen voorlopig maar vast te handelen alsof het wetsontwerp per 1 januari 1957 van kracht was geworden, waardoor de Kamer min of meer voor een fait accompli was gesteld).

Afgezien van dit aspect komt het ons echter voor, dat — al dan niet bewust — de volgende materiële motieven de meerderheid der Kamer ertoe hebben gebracht, aan het principiële betoog van artsen en Raad van Bestuur voorbij te gaan:
a. De kosten van levensonderhoud mogen nu in 1956 wel niet evenredig met de lonen zijn gestegen, de ziektekosten zijn in de loop der jaren echter ongetwijfeld nog meer gestegen dan de kosten van levensonderhoud. Ergo — een verhoging van de loongrens met *f* 500,— meer is om die reden al niet onverantwoord;
b. de ziekenfondsverzekering is — ondanks de breed uitgemeten bezwaren — toch wel een dusdanig geaccepteerd en gewaardeerd instituut geworden, dat men er in feite toch weinig voor voelt, om de kring der verzekerden te verkleinen.

Vooral deze laatste factor, die erop neerkomt, dat elke inkrimping van de kring van verzekerden als een „stap terug" wordt aangevoeld, wekt sterk de indruk, dat ook van de door de artsen gewenste en door de volksvertegenwoordiging in overweging genomen „ontkoppeling" van de loongrens voor de ziekenfondsverzekering van die voor de overige wetten weinig feitelijk resultaat te verwachten valt. Ook thans is de strijd om de loongrens immers reeds praktisch uitsluitend een strijd om het werkgebied van de ziekenfondsen.

Mr J. Schoorl

1. *Actuele feiten.* Volgens de bestaande voorschriften voor de toelating van personen of objecten voor aanvullende werkgelegenheid konden personen, die tijdens hun werkzaamheid op een dergelijk object 65 jaar werden, op hun verzoek daarop gehandhaafd blijven. Hoewel deze 65-jarigen principieel niet meer tot de arbeidsreserve behoren, werd het toch billijk geacht hen in hun werk op de aanvullende werkgelegenheidsobjecten te laten, enerzijds om vitale arbeiders in de gelegenheid te stellen werkzaam te blijven en anderzijds omdat de uitkering ingevolge de Noodwet Ouderdomsvoorziening bij tewerkstelling op aanvullende werken kwam te vervallen. Nu echter op 1 januari 1957 de Algemene Ouderdomswet in werking is getreden, komt het ouderdomspensioen naast het verdiende loon in handen van degenen die tijdens hun tewerkstelling op A.W. 65 jaar worden. Nu komt het principiële bezwaar, dat 65-jarigen niet geacht kunnenworden tot de arbeidsreserve te behoren en dus ook niet voor plaatsing op aanvullende werken in aanmerking kunnen komen, sterker naar voren, terwijl tevens in gebieden waar onvoldoende objecten zijn, deze ouderen de plaats in zouden nemen van anderen, die er recht op hebben.

Vandaar dat de Directie voor de Arbeidsvoorziening heeft bepaald, dat per 16 februari 1957 de lonen van arbeiders van 65 jaar en ouder die werkzaam zijn op aanvullende regiewerken niet meer voor subsidie in aanmerking komen. Voor arbeiders die na 16 februari de 65-jarige leeftijd bereiken, gaat deze bepaling in met ingang van de week, nadat zij 65 jaar geworden zijn. Op de aannemerswerken kunnen de eventuele arbeiders van 65 jaar en ouder werkzaam blijven tot de afloop of de stopzetting van het werk.

Van de 2954 in ons land opgenomen Hongaarse vluchtelingen zijn tot 23 februari j.l. 2435 personen voor bemiddeling ingeschreven, waarvan 2095 mannen en 340 vrouwen. Hiervan werden geplaatst in totaal 2106 personen, waarvan 1856 mannen en 250 vrouwen. Wegens ziekte, ongeschiktheid en andere oorzaken moesten 138 mannen en 63 vrouwen worden afgevoerd, zodat er per 23 februari nog 128 personen stonden ingeschreven, waarvan 101 mannen en 27 vrouwen.

Van deze laatsten is echter voor 37 mannen en 6 vrouwen reeds werk gevonden, doch door het nog ontbreken van huisvesting kan dit nog niet worden gerealiseerd.

2. *Arbeidsmarkt.* In tegenstelling met de februarimaand van het vorig jaar toen door een plotseling intredende strenge winter de werkgelegenheid ongunstig werd beïnvloed en de werkloosheid een stijging van rond 5000 mannen onderging, werd de afgelopen maand februari gekenmerkt door zacht weer, waarbij echter van overvloedige regenval sprake was. Dit veroorzaakte in verschillende gebieden van ons land hoog water, waardoor in het veenbedrijf en in de landbouw (o.a. bij verschillende cultuurtechnische werken) enige stagnatie ontstond, gepaard gaande met ontslag van personeel. Anderzijds trad in de bouwnijverheid en onder het losse personeel een daling van de geregistreerde arbeidsreserve op, doordat met nieuwe objecten kon worden begonnen. In de andere bedrijfsklassen waren de mutaties gering.

De geregistreerde mannelijke ar-

beidsreserve daalde in de verslagmaand van 55.277 tot 55.145 d.i. met 132. Het aantal werklozen daalde van 39.522 tot 37.177 waartegenover het aantal op aanvullende werken werkzame personen toenam van 15.755 tot 17.968. Zoals reeds werd opgemerkt, werd de daling van de werkloosheid geremd door de hoge waterstand in bepaalde gebieden. Had dit gevolgen voor de arbeiders in de veenderijen en in de landbouw, in de bouwnijverheid speelde voor de water-, spoor- en wegenbouwsector de invloed van de bestedingsbeperking een rol, in dier voege, dat bepaalde werken van lagere publiekrechtelijke lichamen niet in uitvoering kwamen of zullen komen in het lopende jaar. Hoewel in ons land in deze sector een grote hoeveelheid werken in uitvoering is en de behoefte aan vele van zulke objecten zeer groot is, ligt er toch een grote mate van gereserveerdheid over de aannemers van deze objecten ten aanzien van het aanhouden van een omvangrijk personeelsbestand. De invloed van deze factor was op de omvang van de geregistreerde arbeidsreserve echter nog van geringe betekenis, nl. een stijging van het aantal ingeschreven grondwerkers en straatmakers met rond 200.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geregistreerde arbeidsreserve van mannen en van de vraag naar mannelijk personeel in de voornaamste bedrijfsklassen en beroepsgroepen, op het einde van de maanden januari en februari 1957.

Geregistreerde arbeidsreserve en openstaande aanvragen (mannen)

Bedrijfsklassen en beroepsgroepen	Geregistreerde arbeidsreserve		Openstaande aanvragen	
	eind jan. 1957	eind feb. 1957	eind jan. 1957	eind feb. 1957
Aardewerk, baksteen	261	215	1487	1412
Bouwnijverheid	9526	8959	5958	6095
Hout, kurk en stro	131	140	2777	2831
Kleding	81	74	456	428
Leder, rubber, schoenen	56	58	1635	1635
Veenderijen	1466	1818	—	—
Metaalnijverheid	1530	1546	26705	25626
Textielnijverheid	115	120	2845	2733
Voedings- en genotmiddelen	456	478	2321	2222
Landbouwbedrijven	15139	15485	805	905
Handel	1022	959	445	451
Hotelpersoneel	1328	1241	496	665
Scheepvaartpersoneel	572	673	130	111
Niet-varend transportpersoneel	1505	1547	1359	1259
Kantoorpersoneel	1334	1305	2292	2538
Losse arbeiders	7396	7256	2875	2862
Overige bedrijfsklassen	2296	2130	8396	8456
Minder geschikten	11063	11141	—	—
Totaal	55277	55145	60982	60229

De daling van het aanbod werd hierboven reeds verklaard. Daarnaast blijkt ook de vraag nog wat te zijn afgenomen nl. van 60.982 tot 60.229. In de bouwnijverheid, de landbouw en onder het kantoorpersoneel en het horeca-personeel valt een stijging van de vraag te bespeuren doch daartegenover vertoonden de metaalnijverheid, de textielnijverheid en de voedings- en genotmiddelenindustrie een belangrijke daling, welke echter vooral aan seizoensinvloeden toe te schrijven is. De verminderde vraag naar transportpersoneel (chauffeurs) is mede een gevolg van de beperkingen in de water-, spoor- en wegenbouw. De overige mutaties waren van weinig betekenis. Het niveau van de totale vraag lag aan het einde van de verslagmaand nog rond 4500 hoger dan per eind februari 1956.

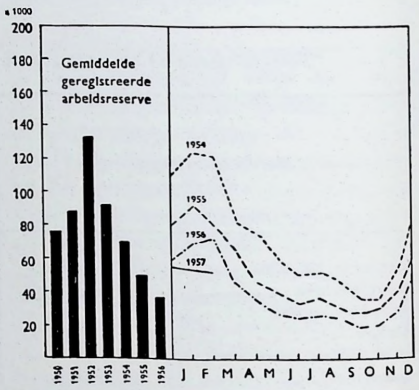
Niet alle provincies van ons land zagen de werkloosheid binnen hun grenzen afnemen: Drenthe en Zeeland stegen elk met ± 300, terwijl Groningen een slechts geringe toeneming vertoonde.

Gezien de geringe omvang van de daling der geregistreerde arbeidsreserve is ook de aard van de werkloosheid in februari ten opzichte van januari niet veranderd. De totale werkloosheid van rond 55.000 analyserend, komt men tot 28.000 seizoenwerklozen, 8000 wrijvingswerklozen, 11.000 minder geschikten en 8000 structuurwerklozen.

Wat het aanbod van en de vraag naar vrouwen betreft, kan vermeld worden een daling van het aanbod van 3780 tot 3539, en een stijging van de vraag van 35.845 tot 36.616. Voorshands is nog een grote behoefte aan vrouwelijke arbeidskrachten te onderkennen, met name in de kleding-, de reinigings- en de confectiebedrijven, alsmede op kantoren.

Onderstaande grafiek geeft het verloop van de geregistreerde arbeidsreserve (mannen) sedert 1954 weer, waarbij tevens is opgenomen de gemiddelde geregistreerde arbeidsreserve van mannen in de jaren 1950 t/m 1956.

H. P. M. Willebrands

NIEUWE UITGAVEN

DE ROL VAN DE VAKBEWEGING IN DE MODERNE MAATSCHAPPIJ, *ac.pr. W. Albeda, Uitgave Edecea te Hoorn 1957, 268 p. (ook in de handel).*

Dit geschrift heeft de samensteller de graad van doctor in de economische wetenschappen gebracht. Promotor was prof. dr T. P. van der Kooy en de promotie vond plaats aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. De jonge doctor heeft een kranig stuk werk volbracht en zal zijn leven lang plezier hebben van zijn zeer breed opgezette studie. Reeds de inhoudsopgave laat zien waar schr. overal gegraven heeft: (I) Maatschappij en organisatie; (II) Wezen en functie van de vakbeweging; (III) De vakbeweging als bouwsteen voor het maatschappelijk bestel; (IV) De Nederlandse vakbeweging in het kader der p.b.o.; (V) De vakorganisatie en de medezeggenschap in het bedrijf; (VI) Enkele theoretische grondslagen voor de loonvorming; (VII) De vakorganisatie en de loonvorming; (VIII) Een blik in de toekomst. Zeven bladzijden literatuur geven aan welke bronnen schr. geraadpleegd heeft; uitvoerige noten achter elk hoofdstuk maken het de lezer mogelijk kennis te nemen van schr.'s adstructie van zijn betoog.

Het is belangrijk, dat het fenomeen der vakbeweging de aandacht van promovendi gaat krijgen. In vergelijking met het buitenland (vooral de V.S. en Engeland) komt zij op het terrein van het wetenschappelijke onderzoek er bijzonder slecht af. Het is een grote verdienste van de promovendus als eerste student zo'n onderzoek aangedurfd te hebben; het strekt hem tot eer tijd noch moeite gespaard te hebben om zoveel mogelijk aspecten te belichten en daarvan zulk een leesbaar verslag te hebben opgesteld. De doctorstitel siert hem verdiend en zal ook de vader die schr. „de christelijke vakbeweging leerde kennen en liefhebben", met gerechtvaardigde trots mogen vervullen.

Als ik hierna nogal wat kritiek zal uitoefenen, raakt deze niet of ternauwernood de schr., die kennelijk gedaan heeft wat hij kon en wat voor een promovendus mogelijk was. Het onderwerp omvat nl. zoveel, dat geen enkel onderzoek aandacht zal kunnen schenken aan de talloze facetten van de vakbeweging, welke momenteel zijn verweven met de ontwikkeling der moderne maatschappij. De lezer zal bij iedere studie dus onbevredigd blijven. Daarom is het nodig het onderzoek te richten op bepaalde aspecten en daarin dan volledig te zijn. Albeda voldeed niet aan deze eis en heeft in zijn studie te veel willen omhelzen. Het gevolg is, dat hij niets, althans weinig, goed heeft kunnen vastpakken, door het bos de bomen niet meer ziende.

De opzet van het proefschrift is noch strikt arbeidsrechtelijk, noch strikt economisch of sociologisch. Dat is een groot bezwaar, dat ook tot uiting komt, als men de lijst van geraadpleegde werken nagaat. In een verhandeling over de loonpolitiek, uitmondend in kritiek op het bestaande stelsel van leiding door het college van rijksbemiddelaars en een pleidooi voor overdracht van bevoegdheden aan de bedrijfstakken, ontbreekt een behandeling van de argumenten van prof. Levenbach, van wiens boekje over onze loonpolitiek schr. geen kennis blijkt te hebben genomen. Voorts ontbreken in het literatuurregister alle bekende p.b.o.-commentaren (VerLoren van Themaat, Balkenstein, Douma), ter-

wijl de nieuwere literatuur over de medezeggenschap onvolledig vertegenwoordigd is.

Met name miste ik de nog altijd treffende momentopname van de Maatschappij voor nijverheid en handel: „Wat denkt u van de medezeggenschap?"

Ik erken direct, dat een promovendus niet alles kan lezen, maar men zal mij toegeven, dat in een beschouwing over de rol van de vakbeweging in de moderne maatschappij bepaalde zaken en meningen niet onbesproken mógen blijven.

Schr. heeft zijn boek wel systematisch ingedeeld, maar niet verder systematisch opgezet noch uitgewerkt. Hoewel de medezeggenschap vele keren ter sprake komt en eenmaal zelfs in de titel van een hoofdstuk wordt genoemd, vond ik nergens een poging tot definitie, laat staan omschrijving of benadering.

Aan een evenwichtige bespreking van de facetten der medezeggenschap komt schr. dan ook niet toe en zijn conclusie op p. 158 „Hoewel economische medezeggenschap in het dagelijks beleid onmogelijk schijnt, lijkt ons inspraak en een soort vetorecht van het personeel ten aanzien van deze fundamentele vragen niet in strijd met de structuur van de bedrijfshuishouding" wordt door geen enkel argument gefundeerd. Dat het obstakel van de gezagsfunctie van de ondernemer de problematiek van de medezeggenschap in tweeën splitst, te weten medezeggenschap binnen de onderneming en buiten de onderneming, komt onvoldoende tot uiting. Schr. gewaagt zelfs alleen van „medezeggenschap in het bedrijf" en vergeet als rechtgeaarde economist dus, dat de arbeidsrechtsbeoefenaren tussen bedrijf en onderneming onderscheid maken. Maar hoe dan de wet wel van ondernemingsraden kan spreken en bedrijfsraden heel wat anders zijn, vraagt schr. zich niet af. Van de summiere beschouwingen over medezeggenschap in de onderneming (p. 145 v.) wijdt schr. drie volle bladzijden aan literatuur uit de twintiger jaren en een halve pagina aan die van latere tijd. Als men hoopt begrip te ontmoeten voor de vragen waarom het gaat, grijpt schr. evasief naar buitenlandse literatuur, zoals P. Drucker's The new society, c.q. The practice of management, enz.

De geestelijke groei met de daardoor veroorzaakte gestalteverandering der vakbeweging komt onvoldoende tot uiting en daarom bevredigt ook de behandeling van de verschillende organen van samenwerking en medezeggenschap (raden van arbeid, bedrijfsverenigingen, Hooge raad van arbeid, bedrijfsraden, Stichting en S.E.R.) niet. Schr. haalt zoveel overhoop, ook van buitenlandse gegevens, dat zijn beschouwingen vaak meer op een onvolledig journalistiek verslag lijken dan op een dissertatie. Hij heeft zich letterlijk bedronken aan de literatuur van anderen en is onvoldoende toegekomen aan eigen denkarbeid.

Vragen, liefst ongeruste vragen, naar de toekomst der vakbeweging en die onzer samenleving stelt schr. zich niet. Kwesties als de formele en materiële grenzen van de medezeggenschap worden nauwelijks te berde gebracht en niet beantwoord. Het gevaar van de concentratie in de p.b.o. van werkgevers- en werknemersmacht ten koste van de consument etc. wordt niet gesignaleerd. Dat de daadwerkelijke samenwerking tussen werkgevers en arbeiders in verantwoordelijkheid voor het algemene belang de eigenlijke taak der vakbeweging uitholt, stelt schr. niet aan de orde. De nieuwe taak der vakbeweging in een zich ontwikkelende maatschappij op het gebied

der opvoeding (tot verantwoordelijkheid) zal men vergeefs aangeduid zoeken. De kloof tussen leiders en geleiden, zich onder meer manifesterend bij wilde stakingen, waaraan georganiseerden tegen het parool hunner leiders met hartstocht meedoen, verontrust schr. niet; hij laat het althans niet merken.

Zo kan ik voortgaan, maar dat heeft geen zin, daar ik wellicht heel andere dingen verwacht, als schr. had willen geven. Volstaan zij daarom met de conclusie, dat dit boek (waarvan de titel verzuimt melding te maken van het feit, dat het voornamelijk om de protestants-christelijke vakbeweging gaat) de arbeidsrechtsbeoefenaar moet teleurstellen. Schr. heeft te hoog gegrepen, hetgeen echter hem niet kan worden aangerekend. Bovendien, wie van de ouderen zou zonder extreme zelfbeperkingen een boek kunnen schrijven over de rol van de vakbeweging in de moderne maatschappij? En wie zou het zo'n titel durven meegeven? Misschien was de schroom van promovendi in oude tijden dan toch nog niet zo overdreven, als zij hun boekske (vroeger maakte men de werken ook niet zo dik) in de titel woorden meegaven als „Proeve tot", „Poging tot benadering van", of „Schets ener inleiding" etc.!

DE BANIER OPNIEUW GEHEVEN, *A. Stapelkamp en J. Schipper, Uitgave C.N.V. 1956, 172 p.*

Dit keurig uitgevoerde boek behelst de geschiedenis van het Christelijk Nationaal Vakverbond in Nederland in de jaren van de Tweede Wereldoorlog. We moeten dankbaar zijn voor de kosten die het C.N.V. en de buitengewone moeite die de schrijvers zich getroost hebben om deze onmisbare schakel in de historie der vakbeweging te smeden. Achtereenvolgens worden behandeld: Het voorspel, Het eerste treffen met de Duitsers, Verder verweer tegen de Duitsers, Onze gemeenschappelijke strijd met het R.-K. Werkliedenverbond, Prof. dr J. R. Slotemaker de Bruïne overleden, De verhoudingen verscherpen zich, De slag valt, Afbraak van organisaties en instellingen, Hoe de hulpverlening georganiseerd werd. De wederopbouw van het Verbond wordt voorbereid, Zij die vielen, De banier opnieuw geheven. De bladzijden 70 e.v. verhalen in rustige bewoordingen van de dramatische gebeurtenissen rondom de liquidatie van het Verbond en van de innerlijke kracht en besluitvaardigheid der bestuurderen.

TECHNIK UND INDUSTRIEARBEIT, *Soziologische Untersuchungen in der Hüttenindustrie, Heinrich Popitz e. a., J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) Tübingen 1957, XII, 224 p., D.M. 25 (21,60 ingen.).*

Dit uitstekende boek is ontstaan uit een samenwerking tussen de genoemde Heinrich Popitz en H. P. Bahrdt, E. A. Jüres en H. Kesting. Het voorwoord geeft aan wie van de schrijvers aansprakelijk is voor de verschillende onderdelen. Het onderzoek is gefinancierd door de Rockefeller Foundation. Wat de studie probeert op te lossen, wordt duidelijk aangegeven: „Die üblichen Thesen über die „Mechanisierung" oder die „Anpassungsunfähigkeit" technisch bedingter Arbeit sind viel zu allgemein und schablonenhaft um prägnante Vorstellungen vermitteln zu können. Es muss aber möglich sein, die neuen menschlichen Verhaltensformen, die zur Bewältigung der spezifischen Leistungsansprüche technischer Industriearbeiten notwendig geworden sind, konkret sehen zu lernen, zu beschreiben und zu verstehen". Het boek is verdeeld in vieren en een bijlage over Die Bestandsaufnahme im Betrieb und der Aufbau der Arbeitsbeschreibungen. De delen zijn: (I) Das Problem der Technik und

die Fragestellung der Untersuchung (1. Das Problem der Technik und der technischen Arbeit; 2. Die Fragestellung der Untersuchung), (II) Analyse der Kooperation (1. Der kooperative Charakter der Arbeit; 2. Die Arten der Kooperation; 3. Das Arbeitsgefüge), (III) Analyse der Arbeitssituation (1. Einführung in die Probleme der Arbeitssituation; 2. Die Arbeit als Verhalten zum technischen Gegenstand; 3. Die zeitliche Struktur der Arbeitssituation; 4. Das Verhältnis von Raum und Umwelt in der Arbeitssituation) (IV) Analyse des Leistungsanspruchs (1. Leistung und Leistungsanspruch; 2. Der Leistungsanspruch der Kooperation; 3. Der Leistungsanspruch der Maschine; 4. Ergänzende und Abschliessende Bemerkungen). Van de conclusies noem ik Entwicklungstendenzen, Ablösung der teamartigen durch die gefügeartige Kooperation — Sinnfälligkeit der Maschine; Eigenverantwortlichkeit; Angleichung; Soziale Normierung.

RAPPORT INZAKE HERZIENING VAN DE RECHTSPRAAK IN ARBEIDSZAKEN, *uitgave van de Stichting van de Arbeid 1957, 27 p., f 0,60.*
Een commissie die het rapport samenstelde, stond onder voorzitterschap van mr J. Mulder, een der adj.-secretarissen van het C.S.W.V., en had als leden de Mrs Jurgens, Kooijman, Portheine, Van Schaik, Van der Sluis, Verlooy, Zonderland en Bouman. De aangesneden kwestie is actueel en staat al geruime tijd in het middelpunt der belangstelling. In 1953 verscheen een rapport hierover van de Raad van bestuur in arbeidszaken (de verbonden van werkgevers), terwijl we vorige maand een voor eigen kring bestemde nota van enige kantonrechters hebben gepubliceerd. Op het Stichtingsrapport zal de redactie nog nader ingaan, maar hier zij alvast vermeld, dat het op bondige en heldere wijze aandacht schenkt aan de procedure in arbeidszaken (voorstel om het aantal schriftelijke stukken tot 2 te beperken; geen eis tot verplichte bijstand; conclusie van antwoord binnen 14 dagen; meer actieve rol van de rechter; mogelijkheid om ambtelijke en andere instanties rechtstreeks het overleggen van zekere bescheiden of gegevens ter zitting op te dragen; volledige bespreking van het geschil op de zittingsdag; ook hier actieve rol van de rechter, welke in de praktijk immers te weinig tot uiting komt; mogelijkheid tot voorlopige voorzieningen door de rechter; eindvonnis liefst terstond aan het einde van de mondelinge behandeling ter zitting). Een tweede hoofdstuk behandelt de rechter in arbeidszaken en spreekt de wenselijkheid uit voor de behandeling van arbeidsgeschillen bij de kantongerechten een speciale rechter te benoemen. Aan collegiale arbeidsrechtspraak in eerste instantie ziet de commissie onvoldoende voordelen verbonden. Zij acht dit a fortiori te gelden voor de vaak bepleite toevoeging van lekenrechters aan de arbeidsrechter. Het laatste hoofdstukje wijdt aandacht aan het voortbestaan na invoering der arbeidsrechtspraak van artikel 6 B.B.A. De commissie kon hier niet tot eensgezindheid komen, al was de meerderheid van oordeel dat de ambtelijke controle van de directeur G.A.B. dient te verdwijnen. De minderheid meende, dat de nieuwe arbeidsrechtspraak eerst zal moeten aantonen, dat artikel 6 B.B.A. overbodig is.

HERFSTTIJ VAN DE LEVENSLOOP, *J. M. A. Munnichs e.a., Uitgeverij Het Spectrum te Utrecht 1956, 72p., f 1,90.*
Dit boekje bevat drie artikelen van de hand van J. M. A. Munnichs (psycholoog), R. A. de Meer (soci-

oloog) en A. H. Maltha O. P. (theoloog). Prof. Buytendijk, voorzitter van de Katholieke Centrale Vereniging van Geestelijke Volksgezondheid, schreef een bladzijde ter inleiding. De beschouwingen bevatten menige wijze overdenking. De aspecten van het oud worden zijn van uit drieërlei hoek treffend geanalyseerd. Maar daarbij hebben de schrijvers het ook gelaten en zij bieden met name geen program van hulp aan het gepensioneerde deel der bevolking aan. Op dit punt missen wij node suggesties, zoals het door schrijvers nergens genoemde boek van E. Rubbens-Franken (zie deze kroniek van de jaargang 1954, p. 46/47) ampel geeft. Ook de typische gezondheidsproblemen bij bejaarden, welke hun leven geheel anders beïnvloeden dan gemeenlijk beseft wordt (zie de diss. van Van Zonneveld, jaargang 1954, p. 635), komen niet ter sprake, al tipt het uitstekende artikel van De Moor op p. 45 ze even aan.

DE ONTWIKKELING VAN DIAKONIEHUIS TOT GEMEENTELIJK TEHUIS VOOR OUDEN VAN DAGEN, *Uitgave Gemeentelijke dienst voor sociale zaken te Rotterdam 1956, 167 p.*

Dit gedenkboek ter ere van het 50-jarig bestaan van het grote stedelijke tehuis voor ouden van dagen te Rotterdam heeft meer dan lokale betekenis. Het schetst een ontwikkeling, die typerend is voor het gehele land en doet dit aan de hand van een schat van kostelijke gegevens en foto's. Men vraagt zich bij de lectuur wel eens af wat onze voorouders toch bezielde, toen ze de problemen van armoede op zo'n stuntelige of hardvochtige wijze oplosten. De mensen zijn individueel zeker niet beter geworden en het zullen dus de algemene opvattingen en gezindheid zijn, die een verandering hebben ondergaan. Aan de andere kant moet niet worden vergeten, dat de verbetering der arbeiderstoestanden ook het gehalte der armen verhoogde, zodat geleidelijk aan een milder regime mogelijk werd, terwijl de gewijzigde inzichten in de pedagogie tot de aanvaarding van heel andere methoden leidde. Ook het regime op scholen verbeterde immers.

Maar een halve eeuw geleden werd nog aan een oud vrouwtje geweigerd de oudejaarsnacht bij haar dochter te logeren, werd er op weekdagen geen verlof gegeven zich vrij in de stad te bewegen, droegen de verzorgden nog de armenuniform en bestonden er tal van ordemaatregelen met vele straf- en boetebepalingen. „Toen en nu" wordt geïllustreerd met een kleine zestig fotopagina's met vaak aangrijpende portretten.

LICHAAMSBOUW EN AANPASSINGSMOGELIJKHEDEN BIJ KINDEREN, *Dr A. F. W. van Meurs, Van Gorcum te Assen 1956, 125 p., f 9,90 (f 8,25 ingen.).*

De uitstekende serie „Elementen voor de kennis der volksgezondheid" welke deze uitgever publiceert, heeft reeds vele werken uitgebracht die ook voor de arbeidsrechtbeoefenaar interessant zijn, althans indien hij belang stelt in de vele factoren, die de positie van de arbeider in zijn werk en in de maatschappij beïnvloeden. Te lang is gemeend, dat arbeidslust, arbeidsschuwheid, luiheid, handigheid e.d. constante karaktereigenschappen zijn, welk de arbeider tot schande of tot eer strekken. In ons land is men pas laat begonnen naar oorzaken te zoeken in het psychische of somatische vlak. De achterstand wordt nu ingehaald en het onderhavige boek (een dissertatie?) wijst aan, dat het typologisch onderzoek (ontwikkeld door de kinderarts Van Veen met gebruikmaking van de indelingen van Kretschmar en Sheldon) een waardevolle bijdrage levert

tot het inzicht in de aanpassingsmoeilijkheden van het kind. En het kind wordt volwassene en plaatst zijn medemensen in dienstverhouding, partij, vereniging, of buurt voor de moeilijkheden, die zijn aanleg en milieu hebben voorbeschikt. Met de uitkomsten van dit onderzoek, dat mogelijk werd gemaakt door steun van T.N.O. en waarvan de cijfers statistisch bewerkt zijn door het Ned. Inst. voor preventieve Geneeskunde, zijn uiteraard in de eerste plaats de artsen van medisch-opvoedkundige bureaus en huisartsen gediend, maar verder ook de bedrijfsartsen en sociale afdelingen van ondernemingen, voor zover zij met de toestanden bij de arbeider thuis hebben te maken.

DE SOCIALE VERZEKERINGSWETGEVING IN NEDERLAND, *A. Remijn, Wolters te Groningen, 3e druk 1957, 182 p., f 6,25 (f 5,25 ingen.)*.

Deze „smash hitter" van de sociale literatuur beleeft in 5½ jaar haar derde druk, waaruit ze opnieuw dikker tevoorschijn komt. Dikker en duurder. Van 136 p. voor *f* 3,75 via 164 p. voor hetzelfde bedrag tot 182 p. voor . . . *f* 6,25. Waaruit maar blijkt hoe de aanzwellende stroom van sociale zekerheidswetten niets waard is, als de reële muntwaarde dienovereenkomstig of nog meer daalt. Gelukkig dat we tegenwoordig daarom verzekeringswetten krijgen die de uitkeringen laten meefluctueren met de regelingslonen, al beweert collega Witteveen (dit tijdschrift, jaargang 1955, p. 545 v.) dat juist die aanpassingsmogelijkheid de rem tegen inflatie loslaat! Hoe het ook zij, het boekje van Remijn voorziet kennelijk in een behoefte en dat kan ik best begrijpen, daar ik het de overzichtelijkste samenvatting van onze sociale verzekeringswetgeving vind. Bij deze 3e druk valt niets meer over de inhoud op te merken; die is voor zover ik kon nagaan uitstekend, bondig en volledig. Alleen een vraag naar de indeling van de inhoud. Waarom bij de vermelding van de wetten die op zichzelf niets zeggende chronologische volgorde aangehouden en dan nog imperfect? De werkloosheidswet komt na de A.O.W., terwijl de ouderdomswet 1919 (V.O.V.) weer in de lucht tussen andere wetjes hangt. Beter, althans begrijpelijker zou het zijn de wetten in organisch verband en volgorde te behandelen. Voorts vraag ik me af waarom de Pensioen- en Spaarfondsenwet niet is behandeld, zijnde de Wet i.z. de verplichte deelneming in bedrijfspensioenfondsen wel besproken. Ten slotte spreek ik de hoop uit, dat de volgende druk de nieuwe spelling ook zal volgen op het terrein van het zoveel mogelijk achterwege laten van hoofdletters.

DE INDUSTRIALISATIE VAN ONS VOLK, *F. W. Dirker e.a., T. Wever te Franeker 1956, 270 p., f 10,— (voor deelnemers aan de Christelijk Nationale Bibliotheek, f 7,—)*.

Dit kloek uitgevoerde boek bestaat uit drie delen. Over Industrialisatie en nationale welvaart schrijft F. W. Dirker, drs., over Industrialisatie en gezin prof. dr R. van Dijk en over Kerk en industrialisatie prof. dr R. Schippers. Minister Zijlstra geeft het boek een geleidewoord mee, waarvan de eerste regel al een vette drukfout laat zien. Maar ook de eerste regel van het hoofdstuk van de heer Dirker is niet gelukkig: „Industrialisatie is tegenwoordig een van de vele slag*zinnen* waaraan onze tijd zo rijk is". Al heeft industrialisatie in ons land veel zin, een zin *is* zij nog niet! Maar dit zijn slechts futiliteiten, welke beslist niets afdoen aan de waarde van dit goede boek. De schrijvers hebben voor gereformeerde kring het nut van industrialisatie willen

toelichten. Men heeft daar nog wel moeite te wennen aan de nadelen, welke de défauts des qualités zijn. Bovendien sluit men in bepaalde streken soms de ogen voor haar voordelen, eenvoudig omdat men het nieuwe en andere schuwt. Enige jaren geleden heeft het departement N.W.-Veluwe van de Nederlandse maatschappij voor nijverheid en handel met dezelfde bedoeling een landdag in Harderwijk gehouden met als sprekers de hoogleraren Kruyt, Thierry en ondergetekende. Ook toen ging het erom de bevolking duidelijk te maken, dat industrialisatie niet als zodanig tot ontkerstening en massaficering behoeft te leiden, maar dat wel nodig is dat werkgevers en arbeiders te zamen tot bewuste en gerichte samenwerking komen. Industrialisatie kan zelfs voorwaarde voor het behoud van een christelijke samenleving zijn, daar deze immers moet kunnen bestaan om christelijk te zijn.

Over dit laatste aspect schrijft drs Dirker; over de invloed van de industrialisatie op het gezinsleven collega Van Dijk; over de gewichtige taak der kerk prof. Schippers.

VRIJHEID EN GEBONDENHEID *van de mens in de samenleving, prof. dr R. van Dijk, Gebr. Zomer en Keunings uitgeversmij te Wageningen 1956, 152 p., f 7,90.*

Een boek zonder inhoudsopgave! Men zou bijna zeggen om de recensent te foppen, die graag van de inhoudsopgave gebruik maakt om zijn lezers een overzicht van de behandelde stof te geven. Hij laat zich echter niet uit het veld slaan en moge de volgende hoofdstukken noemen: (I) Probleemstelling; (II) De mens in de samenleving; (III) D.m. in de natuurlijke samenlevingsverhoudingen; (IV) D.m. in het kerkelijk leven; (V) D.m. in het bedrijf; (VI) D.m. in het staatkundig leven; (VII) D.m. in de vrije maatschappelijke verhoudingen; (VIII) D.m. en de moderne organisatievormen; (IX) D.m. in de samenleving.

De activiteit uit prot.-christelijke hoek om de moderne maatschappij te verkennen kan niet genoeg geprezen worden en de serie „Sociaal/economische boekerij" van deze uitgever bracht reeds vele studies, die de moeite van het lezen ten volle waard zijn. Ik noem slechts de serie van collega Van der Kooy over „Op het grensgebied van economie en religie", „Over economie en humaniteit", „Om welvaart en gerechtigheid" en „Tussen beginsel en belang". De Sociaal/economische boekerij beoogt, als ik het wel heb, wetenschap aan velen te brengen. Zij is dus populair-wetenschappelijk in de beste betekenis. Het is daarom jammer, dat de stof niet gemakkelijker toegankelijk is gemaakt met registers van literatuurbronnen, zaken en personen. Het is nu eenmaal een feit, dat deze de mensen voor wie de boeken bestemd zijn, het verwerken, bevatten en onthouden van de stof aanzienlijk vergemakkelijken.

De verhouding tussen vrijheid en gebondenheid is voor schr. het kernprobleem onzer maatschappij. Aldus de toelichting van de uitgever op de omslag van het boek. En „in de balans tussen vrijheid en gebondenheid", zo merkt schr. op p. 10 op, „leggen de maatschappelijke verhoudingen een groot gewicht in de schaal". Op evenwichtige wijze ontwikkelt schr. het thema der gebondenheid vanuit zijn principiële aspect (God-mens-samenleving) tot de aspecten der verschillende samenlevingsverhoudingen. Waardevol is het hoofdstuk over de mens in het bedrijf, al had ik daarin wel enige oriëntatie omtrent theorie en praktijk van bedrijfsorganisatie en ondernemingsraden verwacht. Op deze

plaats meer dan in het hoofdstuk over de mens en de moderne organisatievormen, waar wel de vakorganisatie aan de orde komt.

Schr. is socioloog en de beperking, die hij zich oplegt, maakt dat we niet veel te horen krijgen over de juridische en economische kanten van vrijheid en gebondenheid. Dwang van overheid, andere publiekrechtelijke organen óf privaatrechtelijke organen (kartels etc). is echter ook een gewichtig aspect van het vraagstuk, dat we graag in schr.'s boek aan de orde gesteld hadden gezien.

OVERHEID EN ONDERDAAN, *prof. dr J. J. de Jong, Gebr. Zomer en Keunings Uitgeversmij te Wageningen 1956, 216 p., f 9,75.*

Ook dit werk maakt deel uit van de Sociaal/economische boekerij van de Wageningse uitgever. Anders als men misschien zou verwachten behandelt het niet de rechtsfilosofische vraag naar de verhouding tussen overheid en onderdaan, maar gaat het in op de gedragingen van het kiezersvolk en diens motieven. Het is helaas afgesloten voor de verkiezingen van 1956, zodat schr. in een epiloog de „volledig verrassende" uitslag daarvan moest behandelen.

Schr. behandelt in de twee hoofdstukken Overheid en Onderdaan: De Politieke Partij; Openbare Mening: Schakel tussen overheid en onderdaan een aantal bijzonder interessante vraagstukken, waarvan ik met name die noem, welke in de paragraaf over „Resultaten van opiniemetingen in verschillende Europese landen" aan de orde komen. Dit gebeurt dan telkens aan de hand van de onderwerpen: I Godsdienst en religieuze activiteit; II inkomen; III beroep; IV onderwijs; V plaats van inwoning; VI geslacht; VII leeftijd. In de 9e paragraaf analyseert schr. dan die gegevens. Hij beperkt zich doorgaans evenwel tot het vraagstuk van ontkerstening en doorbraak. Ook komt de psychologische kant van het vraagstuk onvoldoende tot zijn recht, maar dit vindt natuurlijk zijn oorzaak in de omstandigheid, dat psychische motieven, zoals progressieve of conservatieve gezindheid, moeilijk te meten zijn.

Over de motieven voor partijkeuze schrijft prof. De Jong (hoogleraar in de wetenschap der politiek aan de V.U.): „De klassieke theorie inzake de democratische burger als wikkende en wegende het voor en tegen van bepaalde politieke voorstellen en aldus van keer op keer uiteindelijk zijn stem in het algemeen belang bepalend, vindt in de gegevens van het moderne verkiezingsonderzoek geen enkele bevestiging. Noch de persoonlijkheid van de kandidaat, noch de actuele strijdvragen hebben als zodanig in de regel veel invloed op de politieke keuze. Deze wordt in overwegende mate veeleer bepaald door algemene, zo men wil emotionele, bindingsmotieven van religieuze dan wel sociale aard, gelijk deze verstandelijk worden „vertaald" in partij-beelden." v. E.

TIJDSCHRIFTEN EN COURANTEN

ALGEMEEN.

„Elsevier's Weekblad" van 9 februari geeft de antwoorden van een aantal leidende figuren uit organisaties van het bedrijfsleven, aan wie de vraag is gesteld *of Nederland harder*

kan werken. Uit deze antwoorden blijkt, dat vele functionarissen bij „harder werken" in de eerste plaats aan „doelmatiger werken" denken.

ARBEIDSRECHT.

„Sociale Voorlichting" van februari bespreekt het rapport van een commissie uit de Stichting van de Arbeid over *rechtspraak in arbeidszaken.*

ADOPTIEWET.

In het „Nederlands Juristenblad" van 16 februari geeft mr A. J. M. Kunst een beschouwing over „*De adoptiewet, het burgerlijk wetboek en de positie der minderjarigen*", waarin hij o.m. onjuist acht dat kinderen jonger dan 23 jaar geen kans krijgen om invloed uit te oefenen op herroeping der adoptie.

BEDRIJFSORGANISATIE.

„Vrij Nederland" van 16 februari bevat een artikel over de „*S.E.R. en de democratie*" van ir H. Vos, waarin wordt opgemerkt, dat voor zover de S.E.R. als toporgaan handelt, zij in het openbaar beraadslaagt, maar dat voor zover de S.E.R. optreedt als adviesorgaan van de regering, openbaarheid van beraadslagingen en besluitvorming niet bij de wet is vereist. De schrijver bespreekt een aantal bezwaren van openbaarheid, maar ziet wel wegen om tot openbare behandeling van een aantal S.E.R.-adviezen te komen, zij het niet van alle. „Socialisme en Democratie" van januari is geheel gewijd aan het verschijnsel der *verzuiling* en bevat artikelen van dr F. de Jong Edz., prof. dr J. P. Kruijt, dr H. Verwey-Jonker, dr S.E. Steigenga-Rouwe, drs S. Miedema, G. Ruijgers, E. A. Vermeer, J. J. Buskes en prof. dr W Banning.

SOCIALE VERZEKERING.

Algemeen. „Het Parool" van 7 februari bevat een artikel over „*Harmonisatie van de sociale lasten op de Euromarkt*", door dr W. J. van de Woestijne, waarin hij het standpunt verdedigt, dat voor een vergelijking van de kostenniveaus van verschillende landen rekening moet worden gehouden met het totaal van de arbeidskosten, d.w.z. met lonen plus sociale lasten, rekening houdend met verschillen in de arbeidsproduktiviteit. „Lering en leiding" van januari bevat een artikel „*De ontwikkeling van de sociale verzekering*", door H. J. Kuijper, waarin deze zijn visie geeft op de herziening der invaliditeitsverzekering, de weduwe- en wezenverzekering en de volkskinderbijslagverzekering. In de „Sociale Zekerheidsgids" van februari staat een artikel over „*De verhoging van de loongrenzen sociale verzekering*", door drs D. H. Nijhof, waarin hij het standpunt verdedigt, dat de verhoging alleen mag dienen als compensatie voor de stijging van de kosten van levensonderhoud en niet in verband mag staan met welvaartsloonronden. „Medisch Contact" van 7 februari bevat een artikel „*Motivering van de loongrensverhoging*", waarin de stelling — geponeerd in een hoofdartikel van het Vrije Volk — dat een verhoging van de loongrens tot *f* 6900.-- gemotiveerd is, aan de hand van andere gegevens wordt weerlegd. „Het Ziekenfonds" van februari bevat een artikel „*Rumoer rond de loongrenzen*" door A.J. Luikinga, waarin de behandellng in de Tweede Kamer van het wetsontwerp tot verhoging der loongrenzen voor de sociale verzekeringswetten wordt besproken.

Invaliditeitsverzekering „De Onderneming" van 2 februari bespreekt het *S.E.R.-advies herziening invaliditeitsverzekering*, waarbij het standpunt wordt ingenomen, dat een in principe gedecentraliseerde taakvervulling bij het sociaal-medisch gedeelte

van de uitvoeringsorganisatie wenselijk is.

Ouderdomsvoorziening. „De Verzekeringsbode" van 8 februari bevat een artikel „*Kan de algemene ouderdomsverzekering in mindering worden gebracht op reeds toegekende oudedagsvoorzieningen, toegezegd bij of na opzegging van de dienstbetrekking?*", door drs F. L. G. Slooff, waarin deze stelt, dat het mede zal afhangen van de formulering van de toezeggingen in hoeverre men na de inwerkingtreding van de algemene ouderdomswet nog op een redelijke mate van continuïteit in de pensioenuitkeringen mag blijven rekenen. Schrijver doelt op pensioenen die buiten de bescherming van de pensioen- en spaarfondsenwet vallen. In „De Verzekeringsbode "van 8 en 15 februari staat een artikel van prof. dr M. van Haaften over *het notarieel pensioenfonds en het nieuwe lid van artikel 6 der wet op het levensverzekeringsbedrijf*, waarin wordt verklaard, dat de wet op het levensverzekeringsbedrijf niet op genoemd pensioenfonds van toepassing is en voorts wordt uiteengezet, waarom het notarieel pensioenfonds bij een afzonderlijke wet is geregeld. Het artikel sluit met de opmerking, dat indien zelfstandigen, zoals artsen, architecten, e.d. verbindendverklaring voor een door hen opgericht pensioenfonds zouden willen vragen, dit niet zal worden toegestaan, omdat een fonds zonder werknemers geen fonds is in de zin van artikel 5 lid 3 der bedrijfspensioenfondsenwet.

Weduwe- en Wezenverzekering. „De Onderneming" van 16 februari bevat een artikel over het *S.E.R.-advies inzake de weduwe- en wezenverzekering*, waarin wordt betoogd, dat dit plan helder, eenvoudig en administratief-technisch niet zo ingewikkeld is als de a.o.w., in verband waarmede verwacht wordt dat de regeling per 1 januari 1959 zou zijn in te voeren. In „De Volkskrant" van 16 februari protesteert prof. Romme tegen het advies van de S.E.R. om de *weduwe- en wezenverzekering* voor te laten gaan bij de volkskinderbijslagverzekering. „De Onderneming" van 16 februari bevat een samenvatting voorzien van commentaar op het *S.E.R.-advies inzake de invoering van een wettelijke weduwe- en wezenverzekering*.

Werkloosheidsverzekering. In „Bundesarbeitsblatt" van februari staat een artikel „Ausländer, Statenlose und Flüchtlinge in der Arbeitslosenhilfe", door W. D. Brüggemann, waarin wordt uiteengezet in hoeverre vreemdellngen, statenlozen en vluchtelingen, die zich gedurende een bepaalde tijd in de Bondsrepubliek mogen ophouden, in aanmerking komen voor werkloosheidsuitkeringen in verband met het in werking treden van het voorlopige Europese verdrag inzake sociale zekerheid.

Ziekenfondsverzekering. „De Ziekenfondsgids" van februari bevat een artikel „*De toeneming van het ziekteverzuim in de na-oorlogse jaren*", door dr A. C. Drogendijk, waarin een aantal sociaal-medische, sociaal-economische en sociaal-psychologische oorzaken van deze toeneming worden behandeld. „De Telegraaf" van 25 februari deelt mede, dat de stichting Volksgezondheid die in Brabant, Limburg en Gelderland ziektekostenverzekeringen verzorgt een nota aan de regering heeft gezonden, waarin wordt gepleit voor *opheffing der verplichte ziekenfondsverzekering*. „De Telegraaf" bericht voorts, dat de Maatschappij tot bevordering der geneeskunst zich voor *ontkoppeling van ziektewet en ziekenfondsenbesluit* heeft uitgesproken. Volgens de maat-

schappij moet de ziekenfondsverzekering niet worden afgebakend door een loongrens, maar door een inkomensgrens.

REVALIDATIE.

De Nederlandse vereniging voor gebrekkigenzorg is per 1 januari gestart met een nieuwe periodiek „*Tijdschrift voor gebrekkigenzorg en revalidatie*", waarin is opgenomen een rede van prof. dr P. Muntendam over *de bestrijding van de kinderverlamming in Nederland* en artikelen van dr E. H. J. Warns over zijn *hospitium te Katwijk aan Zee*, dr W. Winsemius over de *psychologie van het ongevalsgebeuren bij kinderen* en van G. J. Steyer over de *R.-K. Invaliditeitsbond* zijn opgenomen. Voorts is verschenen een nieuw tijdschrift „*Revalidatie Bulletin*", uitgave van een in Den Haag gevestigd Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek voor technische orthopedie, dat zich ten doel stelt voorlichting te verstrekken op het onderhavige terrein. Als medewerkers worden genoemd de heren E. A. van de Groot, B. van Wolferen, B. N. van de Hengel. Het februarinummer bevat een samenvatting van het S.E.R.-advies inzake een *invaliditeitsverzekering*, waarbij wordt opgemerkt, dat het in dit advies gebruikte begrip „invaliditeit" vergeleken met dat der invaliditeitswet een belangrijke verbetering brengt, dat niet alleen het uitvoeringsorgaan de eis tot revalidatie moet kunnen stellen, maar dat ook de verzekerde bepaalde rechten behoort te hebben, dat uitkering van invaliditeitsrente na het 65ste jaar als aanvulling op het pensioen a.o.w. in gevallen van extrauitgaven in verband met invaliditeit aanbeveling verdient en terwijl de vraag wordt gesteld of Nederland over voldoende revalidatiecentra beschikt om een en ander te kunnen verwezenlijken.

SOCIALE GENEESKUNDE.

In „het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde" van 23 februari staat een artikel over „*Sociale geneeskunde*" van prof. P. Muntendam, waarin deze na definiëring van het begrip en behandeling van de indeling der sociale geneeskunde uiteenzet, dat het vooral de sociale verzekeringswetgeving is geweest die ons de betekenis van ziekte door de samenleving duidelijk heeft gemaakt. Schrijver betreurt dat de uitvoeringsorganen dezer verzekering zich in het verleden onvoldoende bewust zijn geweest van de bijdrage, die zij door een doelmatige statistische bewerking van geneeskundige gegevens konden leveren voor de beoordeling van de gezondheidstoestand van onze arbeidende bevolking.

SOCIALE VERZORGING.

In „Sociale Zorg" van 5 februari schrijft J. C. van Dam over *knelpunten bij het steunbeleid*, waarbij hij in verband met een circulaire van de minister voor maatschappelijk werk over de verrekening van uitkering a.o.w. met aanvullende steun erop wijst, dat het permanent laten doorwerken van blijvende uitkeringen op de steunbedragen voor de desbetreffende personen verhoging van de steunnormen in een aantal gemeenten veroorzaakt. „International Labour Review" van februari bevat een artikel „*Structural unemployment and government policy*" door S. Please, waarin een programma van economische maatregelen voor Engeland wordt besproken, dat naar schrijvers mening handhaving van hoog peil van werkgelegenheid mogelijk maakt zonder dat dit leidt tot inflatie, dan wel een wezenlijke verlaging van de economische groei met zich medebrengt.

J. H. VAN HOLTHE TOT ECHTEN

SOCIALE ACTUALITEITEN

ALGEMEEN

Regering maakt bestedingsnota bekend. Minister Hofstra heeft — vergezeld van zijn collega's Zijlstra, Suurhoff en Mansholt — op 16 februari jl. op een persconferentie mededelingen gedaan over de plannen van de regering inzake de beperking van de bestedingen. De consument zal als gevolg van de regeringsmaatregelen prijzen betalen, die op het einde van 1957 met 6,8% gestegen zullen zijn. De melkprijs zal midden 1957 met 10 cent per liter gestegen zijn. De tarieven van de P.T.T. zullen worden verhoogd. Aan het einde van het jaar zullen de prijzen van het brood en de suiker moeten stijgen met resp. 0,4 cent per brood en 3½ cent per kilogram. De tarieven van de omzetbelasting zullen worden verhoogd. De investeringsaftrek wordt tot einde 1957 opgeschort. De vennootschapsbelasting zal met 4 punten omhoog gaan. Voor de landbouw zal een bedrag van 200 miljoen gulden worden uitgetrokken.

De nationale economie is in wezen gezond — zei minister Hofstra op de persconferentie. Zij gedraagt zich alleen wat te levenslustig. De hogere belastingopbrengsten zullen geen verplichting voor de schatkist betekenen. De minister beraadt zich over de middelen ter versterking van de schatkistpositie van het rijk. Er zullen echter uit dit beraad geen zware maatregelen te voorschijn komen.

Minister Suurhoff zei dat hij overweegt alsnog een berekening te maken van de verzwaring van de lasten voor grote gezinnen als gevolg van de verschillende prijsmaatregelen. Hij meende echter, dat het met die lastenverzwaring nogal los zal lopen. Voor de grote gezinnen zullen wellicht in de compensatie voor de komende huurverhoging wat extravoordeeltjes zitten.

Babysterfte. De babysterfte is lager dan ooit. Het percentage over 1956 is 1,89. In 1870 was dit percentage ruim 20; in 1900 ruim 15 en in 1925 nog bijna 6. In 1956 lag 60% van de sterftegevallen onder de zuigelingen in de eerste levensweek, 30% van deze sterfgevallen vond zelfs op de eerste levensdag plaats.

ARMENWET

Adres over algemene ouderdomswet en armenwet. De samenwerkende bonden van ouden van dagen hebben aan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid gevraagd voor de ongeveer 6500 bejaarden, die een aanvullende uitkering krijgen op grond van bepalingen van de armenwet, de wettelijke basis van de aanvullende uitkering om te zetten in een complementaire sociale voorzieningsregeling, waardoor zij buiten de toepassing van de armenwet kunnen blijven, aldus Trouw van 6 februari.

Herziening armenwet vraagt tijd. Minister Klompé heeft in de memorie van antwoord naar aanleiding van het voorlopig verslag op de begroting van haar departement (Eerste Kamer) nog weer eens medegedeeld, dat de voorbereiding van de herziening van de armenwet meer tijd zal vorderen dan men heeft aangenomen.

HUURPOLITIEK

Per 1 juli 25 pct huurverhoging. In drie afzonderlijke wetsontwerpen kondigt de regering aan: Huurverhoging van 25 pct voor de vooroorlogse woningen en dat deel van de na 25 december 1940 gereedgekomen woningen, dat ook in de vorige huurverhoging (5%) heeft gedeeld. Blokkering van de helft van deze huurverhoging door invoering van een „wet Grootboek Woningverbetering". Een reeks voorschriften ter verwezenlijking van deze huurblokkering. Fiscale voorzieningen om dit geblokkeerde deel voorshands niet voor het inkomen te belasten.

De huurverhoging zal niet mogen worden toegepast op vergoedingen voor bijkomende voorzieningen, zoals water en centrale verwarming. Ook over tijdelijke verhogingen voor verbetering in een woning (badkamer, keuken, enz.) mag de 25% niet worden berekend. De mogelijkheid om huurverhoging bij vooroorlogse woningen ongedaan te maken, omdat zij niet voldoen aan redelijke eisen t.a.v. instandhouding en bewoonbaarheid, blijft gehandhaafd.

In een toelichting op de ontwerpen, waarin niet over looncompensatie wordt

gesproken, verklaart de regering, dat de voorgestelde verhoging een nieuwe stap is op de weg naar het einddoel van het huurbeleid. Men wil het grote verschil tussen de huren van vooroorlogse en nieuwe woningen opheffen. Het gemiddelde huurpeil van vooroorlogse woningen (1940 = 100) zal na goedkeuring van de verhoging tot 185 gestegen zijn.

LOONPOLITIEK

Brutolonen aanzienlijk gestegen. Als gevolg van de loonsverhoging van 5,6%, welke met ingang van 1957 werd toegekend ter gedeeltelijke compensatie van de premie algemene ouderdomswet, zijn de door het C.B.S. gepubliceerde indexcijfers van de brutolonen van mannelijke arbeidskrachten (basis 30 juni 1947 = 100) in januari — in vergelijking met de voorafgaande maand — belangrijk gestegen. Zo kwam de index van het uurloon van volwassen handarbeiders in de sector nijverheid (40 takken) eind januari op 169, tegen 160 per ult. december. Voor de volwassen handarbeiders in de groep bouwnijverheid en bewerking van hout beliep de index van het uurloon eind januari 178, tegen 169 per eind december. Bij de groep metaalnijverheid kwam de index eind januari uit op 170 (v. m. 161) en bij de groep bereiding van voedings- en genotmiddelen op 169 (159). In de sector transport (5 takken) bedroeg het indexcijfer van het uurloon volwassen handarbeiders eind januari 172 (163); in de sector landbouw (akkerbouw en veehouderij 185 (176) en in de sectoren nijverheid, transport en landbouw te zamen 172 (162). Het indexcijfer van het maandsalaris van het administratief personeel van 26—64 jaar in het bankbedrijf, levensverzekeringsbedrijf en in de metaalindustrie bedroeg eind januari 165, tegen 157 per eind december van het vorige jaar. Ook de indexcijfers van de salarissen van rijksambtenaren gaven van december op januari een stijging te zien.

De stijging der loonkosten bij de kolenmijnen in de E.G.K.S.-landen. Tussen 1953 en 1955 zijn in Nederland en in Italië de loonkosten bij de kolenmijnen het meest gestegen. België bleek het land te zijn, waar de stijging het geringst was. Dit kan worden geconstateerd uit de gegevens, gepubliceerd door de Hoge Autoriteit van de E.G.K.S. in haar „Statistische mededelingen". Volgens deze gegevens is de totale loonlast (loon plus sociale lasten, belastingen enz.) in de genoemde periode in Nederland gestegen met 22.18 pct., in Italië met 15,4 pct., in Duitsland met 13,21 pct., in Frankrijk met 12.61 pct. en in België met slechts 4.96 pct. De toeneming kon vooral in 1955 worden waargenomen, want tussen 1953 en 1954 bedroeg de totale toeneming van de loonlast in de meeste landen slechts 1 à 4 pct. Een uitzondering vormde Italië met 6 pct. vermeerdering en Nederland met een vermeerdering van 10 pct.

SOCIALE VERZEKERING

ALGEMEEN

Bestedingsbeperking en sociale verzekering. In het kader van de bestedingsbeperking zijn — aldus de M.v.T. — in de volgende begrotingsposten wijziging aangebracht. Op de post uitkering bij bevalling wordt 6 miljoen gulden in mindering gebracht. De kapitaaldienst wordt met 170 miljoen gulden verlaagd, als gevolg van een lagere raming van het liquiditeitsvoorschot aan het ouderdomsfonds, dat eerst op 230 miljoen gulden geraamd was, aan het einde van het lopende begrotingsjaar.

Britse dokters dreigen gezondheidsdienst te verlaten. Er is heel wat rumoer in de medische wereld van Europa. Dreigden kort geleden de Franse artsen niet te zullen medewerken aan de plannen van de regering tot regeling van het tariefstelsel, thans dreigen de Britse artsen met weigering van hun medewerking als de regering niet onmiddellijk hun salariseisen inwilligt. De Engelse dokters gingen bij de nationalisatie van de gezondheidszorg in 1948 een contract aan met de overheid, waarin o.a. werd bepaald, dat het honorarium van tijd tot tijd zou worden herzien om gelijke tred te houden met eventuele stijgingen van het kostenpeil. De artsen kregen hun laatste verhoging in 1951. Zij eisen thans een loonsverhoging van 24% (gemiddeld *f* 100.—per week) om de ontstane achterstand in te halen. De Engelse regering heeft echter tot tweemaal toe verklaard, dat er geen sprake kan zijn van salarisverhogingen. De medici noemen dit „contractbreuk", aldus de De Volkskrant van 25 februari.

Suppletie-uitkeringen. De directie van de Sociale Verzekeringsbank heeft in overleg met het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid besloten de zg. „supple-

tie-uitkeringen" welke verricht moeten worden op grond van de regeringsbeslissing om de sociale uitkeringen met 10 pct. te verhogen, in maart uit te betalen via de postkantoren. Op afzonderlijke kwitanties aan de rechthebbenden zullen zijn vermeld het oude maandbedrag tot en met maart 1957, het nieuwe maandbedrag per 1 april 1957 alsmede het bedrag der suppletie-uitkering. De suppletie-uitkering is opgebouwd uit de geldende basisrente van 1 september 1956, zodat aan rentetrekkers, vallende onder de invaliditeitswet en ouderdomswet 1919 een uitkering ineens zal worden gedaan van 7 maal 10 pct. van deze oude basisrente. Vallen deze rentetrekkers bovendien onder de bepalingen der kinderbijslagwet, dan ontvangen zij ook nog eens 10 pct. verhoging over de kinderbijslag, herberekend vanaf 1 oktober 1956.

Verdrag inzake sociale verzekering tussen Nederland en Italië. Op 31 januari 1957 is uitgegeven het tractatenblad nr XX14: Algemeen verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Italiaanse Republiek inzake sociale verzekering, met bijzonder protocol; 's-Gravenhage, 28 oktober 1952.

INVALIDITEITSVERZEKERING

Invaliditeitswet. In 1955 werden ingevolge de invaliditeitswet 16.973 invaliditeitsrenten, 21.223 ouderdomsrenten, 9.579 weduwenrenten en 3.825 wezenrenten toegekend. De belangrijkste oorzaken van invaliditeit vormden tuberculose, ziekten van de organen van de bloedsomloop en ziekten van de beenderen en de bewegingsorganen. Het in 1955 aan renten ingevolge de invaliditeitswet toegekende bedrag beliep in totaal *f* 64.075.000. Aan toeslagen ingevolge de wet tot aanvulling van renten krachtens de invaliditeitswet werd *f* 34.963.000 en aan kinderbijslag voor rentetrekkers invaliditeitswet *f* 19.152.000 uitbetaald. Aldus het verslag van de Sociale Verzekeringsbank.

OUDERDOMSVOORZIENINGEN

Zelfstandigen geen compensatie algemene ouderdomswet. De Tweede Kamer heeft op 14 februari met alleen de stemmen der communisten vóór, een motie van orde van de heer Gortzak (C.P.N.) verworpen betreffende een compensatie voor de zelfstandigen en middenstanders voor de te betalen premie algemene ouderdomswet.

Rentenkonkubinat. Het Vaticaan gaat meewerken aan de bestrijding van het zg. Rentenkonkubinat in Duitsland. Duitse priesters zullen namelijk opdracht krijgen geen huwelijken in te zegenen, die niet door een burgerlijk huwelijk gevolgd worden. Vele oorlogsweduwen zijn hertrouwd en verloren daardoor hun recht op pensioen. Duizenden r.-k. weduwen konden het pensioen behouden door alleen kerkelijk te hertrouwen. Volgens het concordaat van 1933 hebben Duitse priesters het recht in gevallen van groot moreel gevaar huwelijken te sluiten, aldus het Alg. Handelsblad van 8 februari.

WERKLOOSHEIDSVERZEKERING

Vorstverzekering in Leiden. Het departement van Sociale Zaken gaat in Leiden een steekproef nemen naar de belangstelling van kleine zelfstandigen, die langs de straat hun brood verdienen, voor een sneeuw- en vorstverzekering. De premie zal ingaande 1 maart a.s. wekelijks *f* 3,40 of *f* 5,— gaan bedragen. De uitkeringen zullen *f* 60,—, *f* 80,— of *f* 100,— per week hoog zijn. De regeling zal nog worden uitgebreid tot bloemen- en fruitkooplieden enz. Indien de Leidse proef slaagt, wil men een landelijke regeling tot stand brengen.

ZIEKENFONDSVERZEKERING

„Ontkoppeling" ziektewet en ziekenfondsenbesluit aan de orde. Met algemene stemmen aanvaardde de Tweede Kamer een motie van Dr W. P. L. M. de Kort (K.V.P.), waarin na overleg met de vaste commissie voor Sociale Zaken en Volksgezondheid de regering wordt uitgenodigd het vraagstuk der „ontkoppeling" van de loongrenzen voor ziektewet en ziekenfondsenbesluit binnen afzienbare tijd in de Kamer te behandelen.

STAND DER WETGEVING

Tweede Kamer

Nr 4567. Verslag op het wetsontwerp tot wijziging van de invaliditeitswet, de ziektewet, de zeeongevallenwet 1919, de wet van 21 december 1950 (Stb. K 590) tot uitbreiding van de toepassing van het ziekenfondsenbesluit en de werkloosheidswet (verhoging loongrenzen). (1/2 '57)

Nr 2079. Voorlopig verslag op het wetsontwerp tot wijziging van de regelen met betrekking tot het geding in cassatie. (4/2)

Nr 4535. Verslag op het wetsontwerp tot wijziging van de wet op het praeventiefonds. (30/1)
Nr 4371. Voorlopig verslag op het wetsontwerp tot wijziging van het bepaalde in het burgerlijk wetboek met betrekking tot boekenonderzoek in verband met loonaanspraken van arbeiders. (7/2)
Nr 4361. Verslag op het wetsontwerp tot wijziging van het wetboek van koophandel en enkele andere wetten. (8/2)
Nr 3848. Voorlopig verslag op het wetsontwerp tot aanvulling van de veiligheidswet 1934 en de stuwadoorswet met bepalingen omtrent preventieve gezondheidszorg in de bedrijven. (13/2)
Nr 3768. Voorlopig verslag op het wetsontwerp tot vaststelling van de titels 9 en 10 van boek I van het nieuwe burgerlijk wetboek. (1/2)
Aangenomen
D.d. 5 februari het wetsontwerp tot
Nr 4567. Wijziging van de invaliditeitswet, de ziektewet, de zeeongevallenwet 1919, de wet van 21 december 1950 (Stb. K 590) tot uitbreiding van de toepassing van het ziekenfondsenbesluit en de werkloosheidswet (verhoging loongrenzen).
Nr 4535. D.d. 7 februari het wetsontwerp tot wijziging van de wet op het preventiefonds.

Eerste Kamer

Nr 4414. Eindverslag commissie van rapporteurs over het ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk XII A der rijksbegroting voor het dienstjaar 1956 (voorziening van blinden). (29/1)
Nr 4413. Eindverslag commissie van rapporteurs over het ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk XII der rijksbegroting voor het dienstjaar 1956. (30/1)
Nr 4500. Voorlopig verslag rijksbegroting hoofdstuk XII. (8/2)

RECHTSPRAAK

Nr 321

CENTRALE RAAD VAN BEROEP
23 februari 1956, O.W. nr 1955/128
MRS BOK, VAN BASTEN BATENBURG, SASSEN
Art. 1, eerste lid, der Ongevallenwet 1921

Verband met de dienstbetrekking bij onderbreking van de tocht van het werk naar huis

Getroffene verongelukte bij een verkeersongeval op een tocht, waarbij de werkgever hem ter gelegenheid van het weekeinde met eigen auto, krachtens een door hem gedane toezegging, vervoerde van het werk te Heerlen naar de woonplaats te 's-Gravenhage, op welke tocht naar gewoonte een café te Eindhoven werd bezocht.
Van de betrokken werknemers kon redelijkerwijze niet worden gevergd, dat zij de tocht, welke van werkgeverszijde plaats vond ter uitvoering van een op hun eigen verlangen in die zin gesloten arbeidsovereenkomst, zouden gaan onderbreken om deze met andere middelen te gaan voortzetten met daaraan verbonden extralasten.

Het Bestuur der Rijksverzekeringsbank, gevestigd te Amsterdam, eiser in hoger beroep,
tegen:
M. A. B. P., weduwe van J. A. v. H., woonende te 's-Gravenhage, gedaagde in hoger beroep.
De Centrale Raad van Beroep, enz.

In rechte:
O. dat deze Raad zich verenigt met en overneemt de gronden, welke tot de bestreden uitspraak hebben geleid;
O. dat door de gemachtigde van eiser ter terechtzitting nog ter sprake is gebracht 's Raads uitspraak, gewezen onder nr '53/528, op welke uitspraak — strek-

kende tot verwerping van het verband met de dienstbetrekking bij een ongeval, dat naar het oordeel van die gemachtigde plaats vond op een soortgelijke tocht van werk naar huis — hij echter geen beroep wenste te doen, zulks in verband met de destijds door voormeld bestuur gehuldigde opvattingen;

dat echter, al ware zulk een beroep gedaan, dit toch had moeten falen, reeds hierom, omdat het in de aangehaalde uitspraak betrof een ongeval nadat de tocht van werk naar huis een einde had genomen, toen verzekerde zich onder de in die uitspraak bedoelde omstandigheden had begeven naar zijn gezin in Nijmegen, zulks in tegenstelling tot de onderhavige tocht;

dat toch de onderhavige tocht, omdat deze plaats vond ter uitvoering van een afspraak, welke naar in de hiervoren overgenomen gronden reeds werd overwogen, een onderdeel vormde van de gesloten arbeidsovereenkomst, daardoor het karakter kreeg van een tocht van het werk naar huis;

O. nog naar aanleiding van het bij beroepschrift aangevoerde, dat aan het vorenstaande niet afdoet, dat bij de wijze waarop de tocht naar huis werd gemaakt, mogelijk de voorkeur van de werknemer een rol heeft gespeeld;

dat toch, nu de werkgever de toezegging om bepaalde werknemers ter wille van het sluiten van een arbeidsovereenkomst met hen op vorenomschreven wijze van huis naar werk en omgekeerd te brengen, had gedaan, niet gezegd kan worden, dat die tocht daardoor een particulier karakter ging dragen, te meer niet nu de verlangens van de werknemers, waaraan door de werkgever op deze wijze werd tegemoetgekomen, lagen binnen de normale arbeidssfeer;

dat nu wel is gesteld, dat de betrokken werknemers, toen zij bemerkten, dat de onderbreking vrij lang ging duren, eigener beweging de tocht naar huis hadden behoren voort te zetten;

dat de Raad eiser hierin niet kan volgen;

dat immers naar 's Raads oordeel redelijkerwijze van de onderhavige werknemers niet kon worden gevergd, dat zij de tocht, welke van werkgeverszijde plaats vond ter uitvoering van een op hun eigen verlangen in die zin gesloten arbeidsovereenkomst, zouden gaan onderbreken om deze met andere middelen te gaan voortzetten met daaraan verbonden extra financiële lasten en mogelijke andere bezwaren;

O. dat al het vorenstaande leidt tot bevestiging van de uitspraak, waarvan beroep, als zijnde ook juist voor het overige;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.